



Representantforslag 25 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Sven Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Ivar Kristiansen og Linda C. Hofstad Helleland

Dokument 8:25 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Ivar Kristiansen og Linda C. Hofstad Helleland om overtredelsesgebyr og rettssikkerhet for oppdrettsnæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

Havbruksnæringen er en viktig næring for landet og en betydelig distriktsnæring. I 2008 var det 1 267 matfiskkonsepsjoner og 4 867 ansatte i næringen, ifølge «Tall og Fakta om norsk eksport av sjømat for 2009». Norsk sjømateksport var i 2009 på 44,6 mrd. kroner, og for fjerde år på rad ble det satt ny eksportrekord for norsk sjømat. Økningen fra 2008 var på 5,9 mrd. kroner, viser tall fra Statistisk sentralbyrå og Eksportutvalget for fisk (EFF). Havbruket alene eksporterte i 2009 for over 25 mrd. kroner. Det er derfor viktig at statens forvaltning av næringen er god, slik at den kan forbli en av bærebjelkene for verdiskaping og arbeidsplasser langs hele kysten. Næringen er også viktig i et internasjonalt perspektiv. På grunn av den globale matvaresituasjonen fremover har Norge et ansvar for å bidra til å møte verdens økende matvarebehov.

Samtidig som sjømatnæringen er sårbar for miljøutfordringer, kan havbruk selv bidra til miljøutfordringer. Det har derfor vært et betydelig fokus, også fra næringen selv, på at næringsutøvelsen skal være bærekraftig. Det er enighet om at det må være begrensninger på hvor tett akvakulturanlegg kan ligge, på hvor mye fisk det kan stå i anleggene og så videre.

Overtredelsesgebyr

Næringsutøvelsen reguleres av lov om akvakultur (akvakulturloven), som har som formål å fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten. Etter akvakulturloven § 30 kan den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, ilegges et overtredelsesgebyr av tilsynsmyndigheten. Forslagsstillerne er enige i at det er behov for en hjemmel til å kunne ilegge overtredelsesgebyr. Men forslagsstillerne mener det er av avgjørende betydning at enhver reaksjon er i tråd med menneskerettighetene og den alminnelige rettsfølelse. Forslagsstillerne mener det er viktig at sanksjoner etter ethvert regelverk har en uomtvistelig lovhjemmel, er forutsigbare og at de står i forhold til overtredelsens karakter og omfang, men også til det sanksjonsnivået som gjelder i samfunnet for øvrig.

Til akvakulturloven § 30 er det knyttet en forskrift om reaksjoner ved overtredelse av akvakulturloven (akvakulturreaksjonsforskriften). I kjølvannet av overtredelsesgebyr ilagt med hjemmel i forskriften, har det oppstått berettiget tvil om næringens rettssikkerhet ivaretas.

Forslagsstillerne viser for eksempel til at Fiskeridirektoratet, Region Nordland, 18. januar 2008 vedtok å ilegge Polarlaks II AS (heretter Polarlaks) et overtredelsesgebyr på 9 197 684 kroner som følge av biomasseoverskridelse på lokalitetene Blåvika og Ytre Kilevågen. Polarlaks hadde 467 tonn for mye fisk i sjøen. Polarlaks erkjente å ha hatt for mye fisk i anlegget, men viser til at dette skyldes at slakteriet de benyttet, mistet slaktetillatelsen like før fisken skulle slaktes, at det å finne et erstatningsslakteri var vanskelig og at selskapet dermed ble satt i en situasjon de ikke rådde over. Før biomasseoverskridelsen var et faktum, søkte Polarlaks derfor dispensasjon.

Eier av selskapet uttalte 23. desember 2008 til Fiske-ribladet Fiskaren at «Blir boten stående, betyr det kroken på døra for bedriften.»

Selskapet Kvarøy Fiskeoppdrett AS ble ilagt et overtredelsesgebyr på 1 105 424 kroner på grunn av overskridelse av biomassetaket. Overskridelsen av selskapets biomassetak i Nordland i oktober 2007 var på 57 122 kilo. I dette tilfellet måtte planlagt slakting 31. oktober 2007 avbrytes grunnet værforholdene i området, og fisken ble slaktet 14 dager senere. Overtredelsesgebyret ble senere omgjort av Fiskeridirektoratet som følge av at Fiskeri- og kystdepartementet hadde kommet til at den aktuelle bestemmelsen som overtredelsesgebyret var ilagt i medhold av, ikke hadde hjemmel i akvakulturloven. Kvarøy Fiskeoppdrett AS har imidlertid nå fått nytt forhåndsvarsel om overtredelsesgebyr for det samme forholdet fra 3 år tilbake i tid.

Forslagsstillerne viser til at etter at Sivilombudsmannen i Polarlaks-saken (2008/2349) kom til at det var begrunnet tvil om det ilagte gebyret var i strid med Grunnloven § 96, ble den anvendte § 10 i reaksjonsforskriften opphevet som ugyldig. Forslag til ny forskriftsbestemmelse ble sendt på høring, med høringsfrist 1. oktober 2010.

Forslagsstillerne viser til en jusskronikk i bladet Norsk fiskeoppdrett nr. 9/2010, der advokatene Kenneth Steffensen og Mons Alfred Paulsen uttaler at:

«Gjennomgangen viser at forslaget til nye forskrifter ikke gir noen avklaring av de innvendinger Sivilombudsmannen reiste mot de gamle forskriftene. Dette viser også at det er behov for en fornyet gjennomgang av lovens bestemmelse om overtredelsesgebyr – eventuelt som ledd i en generell vurdering av overtredelsesgebyret som institutt. Det kan i den forbindelse reises spørsmål om alvorlige overtredelser som forutsetter nærmere skyldvurderinger bør forbeholdes ordinær straffesaksbehandling.»

Det vises også til Fiskeri- og havbruksnæringens landsforenings høringsuttalelse av 27. september 2010 hvor det uttales at:

«Som det vil fremgå av dette høringssvar mener FHL at reaksjonsforskriftens bestemmelser, også etter de forslag til endringer som departementet foreslår, reiser problemstillinger i forhold til hjemmel i akvakulturloven og Grunnloven. Etter FHLs oppfatning gir høringsforslaget inntrykk av at departementet ikke i tilstrekkelig grad (har) tatt hensyn til Sivilombudsmannens uttalelse i Polarlaks-saken.»

I Norske Sjømatbedrifters Landsforenings høringsbrev av 1. oktober 2010 er det for øvrig pekt på følgende:

«NSL finner det urimelig at havbruksforvaltningen skal være både kontrollør, politi, påtalemyndighet og dommer.»

Forslagsstillerne mener det er uholdbart at oppdrettsnæringen må leve med at det kan stilles spørsmål ved næringens rettssikkerhet, og at overtredelsesgebyr har vist seg å bli en betydelig straffereaksjon som ilegges av forvaltningen, uten de rettssikkerhetsprosedyrer som foreligger ved behandling av ordinære straffesaker ved påtalemyndighet og domstoler. Forslagsstillerne mener dette er et spørsmål av så vidt prinsipiell og vesentlig betydning at det bør bli gjenstand for behandling i Stortinget.

Tilbaketrekning av konsesjoner

Nye matfiskkonsesjoner ble utdelt i 2009. Konsesjonsrunden har blitt preget av dårlig forutsigbarhet for enkeltbedrifter, i de for næringen viktige fylkene Nordland og Hordaland. Fiskeridirektoratet har delvis trukket tilbake tildelte konsesjoner og delvis angitt at andre kan bli trukket tilbake. Tilbaketrekningene har skjedd etter lang tid, og har skapt uro både på de rammede arbeidsplasser og i lokalsamfunnene. Også i næringen for øvrig er det uro, fordi den opplever at viktig forutsigbarhet og tillit til at rammebetingelsene er stabile, blir svekket.

Etter det forslagsstillerne forstår, skal for eksempel selskapene Hennco AS og Telavåg Fiskeoppdrett AS ha foretatt investeringer i størrelsesorden 20 mill. kroner, i tillit til de tildelte konsesjoner.

Fiske-ribladet Fiskaren hevder den 13. oktober 2010 at det er politisk flertall i Stortinget for å tildele «friske» laksekonsesjoner til selskapene som ble tildelt konsesjoner sommeren 2009. Stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, Lillian Hansen, uttaler at:

«Konsesjonsrunden 2009 har ikke vært bra.»

og at:

«Det må gjøres en evaluering av tildelingsrunden 2009, for blant annet å finne ut hvorfor situasjonen har blitt som den er. Det har blant annet gitt rom for tolkninger av tildelingskriteriene. Det er ikke bra. Det er ikke slik vi skal behandle næringslivet.»

Stortingsrepresentant for Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, uttaler at:

«Det er urimelig å tildele konsesjoner i fjor sommer for så å inndra dem ett år senere.»

Forslagsstillerne er av den oppfatning at næringen ikke kan leve med en slik saksbehandling og en slik saksbehandlingstid, og at en god saksbehandling er en forutsetning for rettssikkerhet. Næringens rettssikkerhet bør vurderes helhetlig, og forslagsstillerne forstår de ovenfor siterte uttalelsene fra stortingsrepresentantene for Arbeiderpartiet og Senterpartiet dit hen at det vil være bred tilslutning til å la saken bli gjenstand for behandling i Stortinget.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for
Stortinget om rettssikkerheten i oppdrettsnæringen,

herunder med forslag til en endring av akvakulturlovens reaksjonsbestemmelse, slik at oppdrettsnæringens rettssikkerhet forbedres og den rettslige uklarhet som råder, fjernes.

22. oktober 2010

